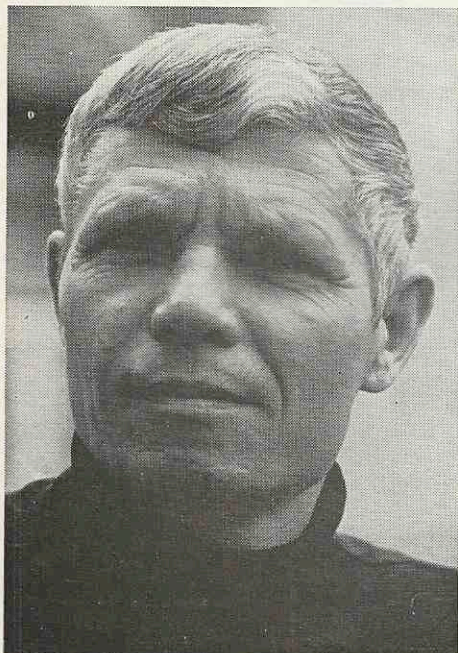

joska soós

standaard galerij oostende
kappellestraat 103 - christinastraat 144
11 mei tot 11 juni 1974

Joska Soós

Biografie

Geboren in Apostag (Hongarije), 1921
Woont en werkt sinds 1947 in België
Ontving in Charleroi lessen van Ben
Genau en M. Delmotte maar is verder
autodidakt.

Lid van de « Groupe International de
l'Art Fantastique et Magique » en
medewerker aan het tijdschrift
« Fantasmagie ».

In 1970 draaide de RTB een kleurfilm
van 25 minuten van hem en zijn werk.

Atelier : Maarschalk Fochlaan 5,
1030 Brussel.

Onderscheidingen

- 1955 Bronzen medaille van de stad
Parijs.
- 1956 Prijs Hélène Jacquet, La Louvière
- 1961 Zwitserse prijs van Abstrakte
Kunst
- 1970 Prix de la Federation des
Industries diverses
- 1970 Prijs van de stad Luik.

Joska Soós laat zich veelvuldig inspireren door de denkbeelden van het sjamanisme in het algemeen en dat van zijn geboorteland in het bijzonder. Hij bezielt en vertolkt deze archaische visie van de oude wereld vol geesten en symbolen op dezelfde wijze als Bartok dat deed met de volksmuziek, Ensor maskers maakte en Miro symbolen oproept. Hij volgt een tijdstroom, waarin de kunstenaar de grote oproeper wordt van bezielde oerbeelden en van duistere machten.

Het sjamanisme beschouwt men tegenwoordig als de oudste vorm van een magische techniek, de kennis en beheersing van de zichtbare en onzichtbare wereld vertoont. Het ontstond in de poolstreken en verbreidde zich in de loop der tijden over de gehele wereld ; men treft het nog aan onder de Eskimo's, in Siberië, de beide Amerika's Tibet en Australië. In deze oude beschavingen, maar zelfs in de jongere tijd, vormde het een integrerend deel van de gemeenschap, maakte vervolgens geleidelijk plaats voor andere organisatie-vormen en beperkte zich tenslotte tot de praktijk van de extase om de gemeenschap te verzekeren van de gunsten van allerlei natuurgeesten, die het dagelijks leven, gezondheid en dood zouden beïnvloeden. De rol van de magiër is aldus fundamenteel sociaal, maar bovendien geestelijk en ethisch, daar hij in Beginsel in zijn persoon de vier belangrijkste functies van politiek leider, legeraanvoerder, priester en technoloog verenigde. Het sjamanisme stelt ons in staat een blik te werpen op de wereld achter haar verschijningsvorm, hetzij fysisch, psychisch of zelfs kosmisch.

Joska Soós

Joska Soós beperkt zijn schilderkunst vrijwillig tot één onderwerp : de symbolen van de opnieuw in de belangstelling komende beschaving der Sjamanik die nog leeft in Transsylvanië en Mohacs in Hongarije en naar Larousse een ruw behouwen godsdienst is uit de Siberische steppen, aanbedding van de natuur en van de geesten die haar beheersen.

Daar de Sjamaan of toverpriester de kleine goden kan bedwingen geeft dit aanleiding tot een uitgebreide symboliek welke nu door Soós in moderne vorm wordt gestyleerd. Het lijkt een onuitputtelijk thema. Het inspireerde Soós nu reeds tientallen schilderijen en tekeningen en de bron blijft actief.

Zijn pas in de Universiteitshalle van Keulen gehouden tentoonstelling heeft bewezen dat de schilder Soós misschien meer in het buitenland dan in het eigen land bekend is geraakt. Dit is echter slechts ten dele waar. De betreurde collectionneur en promotor Van Geluwe had een hele collectie Soósschilderijen. Soós heeft Nederlands geleerd Voor een self-made man die als mijnwerker in Charleroi begon, een relevatie als mens en als artiest

A.G.S.

Les « fantasmagiques » ont presque tous quelque chose en commun : l' expression plastique est avant tout, pour eux, une méthode de prospection d'une réalité supérieure. Les normes ordinaires de l'œuvre d'art ne s'appliquent donc pas toujours, ne s'appliquent pas seules à tout le moins, à leur création. Ils déroutent la critique, et échappent aux catégories.

Tel est bien le cas de Joska Soós. Passée dans la campagne hongroise, son enfance s' abreuva aux sources chamaniques. Là, comme en Afrique, c'est le forgeron, le Maître du Fer, qui détient les secrets du contact avec le monde des esprits. Les signes magiques dessinés dans la poussière, tracés dans les airs et sur l'eau, sur les hommes, sur le bétail et sur les objets même, par le vieux Tamas bacci du village de Solt, ont marqué profondément sa mémoire et sont devenues par après, la source principale où s'alimente son inspiration.

En artiste, il les interprète plastiquement dans ses œuvres... comme Bartok dépasse le folklore, Ensor bouscule le masque, Miro s'élance au delà du signe, Lam transpose et prolonge la magie ancestrale. Mais en initié, il s'efforce néanmoins de leur conserver leur charge magique par le respect des lois qui président à leur tracé. Figurations d'esprits, signes et psychogrammes chargés de fluide naissent sous ses doigts à la suite d'une tension parfois spontanée, parfois provoquée rituellement par des pratiques chamaniques. Il nous confie que ces séances s'accompagnent d'une sensation physique de chaleur, sèche, et d'une impression psychique de plénitude, de bonheur, de dépassement de la condition humaine.

Le dynamisme latent ou explosif de ces graphismes-talismans, exploite des lignes de force, crée des champs magnétiques qui, encore qu'esthétiquement agencés, constituent néanmoins des sources d'énergie où peut puiser le spectateur. Œuvre unique, malaise peut-être à défendre : pour en parler, il faut utiliser la langue qui n'est pas celle de la tribu des marchands...

Jacques Collard

Joska Soós is geen schilder als de anderen. In zijn kleurige komposities, voornamelijk verantwoord, brengt hij een voor de meeste mensen totaal onbekend universum naar voor. Zoals hij zelf zeer treffend wist te zeggen, probeert hij een rekreatie te brengen van de heraldiek, sjamanisme, gebaseerd op het totemisme dat ten slotte eveneens aan de basis lag van de oude emblemen.

Zijn plastische vormgeving is zo intens vergroeid met deze idee, dat ze evident schijnt.

Soós legde ons in het lang en het breed uit, waar het sjamanisme vandaan kwam :

Sj(r)amana is in het Sumerisch de zonnegod, de verlichte, dwz. hij die de zon in zijn hoofd draagt. Vroeger noemde men Boeddha eveneens een « Sjaman ».

Het Sjamanisme beweert van zichzelf dat het in de waarheid wandelt.

Nu zijn er volgens het Sjamanisme drie eenheden : het goede, het mooie, en het echte.

Deze horen volstrekt samen. Vermits het Sjamanisme echt is, is het dus ook mooi en goed. Dit is geen leer, geen godsdienst : het is een techniek, een poging tot kennen, dank zij vaste regels. Het is meer dan Yoga omdat het kosmische antecedenenten heeft.

Door het toepassen van die techniek, wordt men vrij, want kennis maakt vrij (dit is een oerwaarheid). Er is verder een merkwaardig groepsverband te bespeuren in de Sjamanistische Ikonografie.

Nu wil het Sjamanisme dat, bij een reeks van twaalf personen zich een dertiende voegt : dit is de geïllumineerde, de bevrijde. In de oudheid vinden we hiervoor bv. de twaalf werken van Hercules : de dertiende maakte hem vrij. Koning Arthur was de bevrijde van de ronde tafel : daar waren twaalf ridders aangezeten plus hijzelf.

Christus verrees, werd vrij. Hij had twaalf apostelen. We kennen twaalf sterbeelden, het dertiende is «de grote poort», «het groot licht». Deze grote poort is de poolster. Geestelijk moeten we deze overschrijden.

Het werk van Soós had illustratief kunnen zijn, maar daar is de kunstenaar niet ingelopen : hij heeft ofschoon de symboliek van het sjamanisme aan de basis ligt van zijn oeuvre, zijn visie op een sterk pikturaal-grafische manier weten te brengen.

De geest van zijn werk is verwant met Tamajo Lam en Camacho, allen Zuid Amerikanen. Ook in het oeuvre van Miro en Paul Klee zitten Sjamanistische elementen.

Alle volkskunsten bevatten tekens en symbolen van het Sjamanisme : hoe primitiever het volk, des te zuiverder ze zijn.

Geo Sempels

« Je suis, affirme-t-il, le peintre de la magie quotidienne. Elle est partout, il suffit de la saisir. »

Puis il ajoute :

« Ces personnages que je crée, je les sens réellement tous autour de moi.

Ils existent, je les ai connus. »

L'œuvre qu'il nous propose fait partie de ce qu'il appelle sa « création nocturne ».

Il peint au pinceau, de préférence sur des grands papiers de couleur qu'il recouvre ensuite de résine transparente.

« C'est, dit-il, une sorte de laque chinoise à l'occidentale... »

Soós décompose au moyen de lignes et de couleurs, presque toujours posées en aplats mais sans aucune lourdeur, avec une précision qui très souvent devient de la stylisation.

Il use aussi bien du trait que de l'arabesque avec assez d'autorité et d'élégance pour imposer ses formes aux coloris suivant des règles géométriques aux répétitions séduisantes. « Celui qui rêve éveillé, disait Wols, découvre mille choses qui échappent à celui qui ne sait rêver qu'en dormant. »

C'est un peu ce que fait Joska Soós. Il rêve éveillé. Ainsi, il en arrive à connaître et à interpréter la réalité jusqu'à ce qu'il pénètre à travers elle et se sente vivre en elle.

L'artiste lui-même est impliqué dans son œuvre. Il s'intègre directement et personnellement au monde à la fois fantaisiste et réaliste dans lequel il se débat au cours de ses longues solitudes nocturnes. Il soliloque et chaque tableau est miroir dans lequel il se complait.

Il découpe, il « kaléidoscope », il fait voltiger les couleurs pour pallier la froideur de l'encre de Chine dont il cerne ses formes satellisées autour de l'astre à figure humaine qui symbolise l'humanité présente et inquiète. Un seul œil, celui du cyclope, souvent à droite, côté raison, pour marquer la signification philosophique.

Mais la démarche dépend davantage de la psychanalyse. Jung aimerait ces images qui regardent au-dehors et en-dedans et même temps.

La réalité poétique, pour Joska Soós, c'est l'expression de sa propre subjectivité.

« Question de projection, dit-il, la poésie qu'est-ce sinon la vérité de chacun, une vérité qui ne s'explique pas, une vérité pour tout le monde. »

Fantaisie ? Peut-être... Vocation certainement.

Candida (Parijs)

Individuele tentoonstellingen

- 1950 Charleroi, Galerie du Parc
1951 Brussel, Galerie Apollo
1953 Charleroi, Galerie du Parc
Luik, Galerie du Carré
1954 Brussel,
Galerie Les Contemporains
1957 Charleroi, Galerie Rouge et Noir
1959 Charleroi, Palais des Beaux Arts
1960 Charleroi, Palais des Beaux Arts
1962 Brussel, Galerie Geo Michel
1963 Brussel, Galerie La Proue
Antwerpen,
Studio H. De Braeckerleer
1964 Dusseldorf,
Künstlerverein Malkasten
1965 La Louvière, Musée Communal
Antwerpen, Galerij CAW
1967 Schaarbeek, Maison des Arts
1969 Brussel, Galerie Le Rempart
1970 Keulen, Universitätsbibliothek
1971 Jette, Gemeentehuis
Münster, Franz-Hitze-Haus
Castrop-Rauxel, Kulturamt
Lüdinghausen, Landesmuseum
Brussel, Galerie Bateau-Ivree
1972 Gent, Galerij Oranje
Werne, Galerie Werne
1973 Maastricht,
Bonniefantemuseum
Zrenjanin, Subotica, Zenta,
Stedelijke Galerijen Keulen,
Galerie Glaub
Kortrijk, Standaard Galerij
1974 Antwerpen, Standaard Galerij

Werken

Kunstpatrimonium van de Belgische Staat
Prentenkabinet van Brussel
Musea van Charleroi, La Louvière,
Budapest, Zrenjanin, Subotica
(Joegoslavië)
Maastricht, Lüdinghausen, Vence

Soós geht bei seinen Arbeiten offensichtlich auf die Bildchiffren früherer Kulturen zurück. Die Bezeichnungen «Idol» oder «Geist» kommen bei fast allen Bildtiteln vor. Soós will, wie es scheint, uralte Antriebe und Kräfte, die hinter den frühen, kultisch bedingten Ausserungen der Kunst stehen, wieder sichtbar machen. Voraussetzung dazu wäre, diese Kräfte in eine Chiffrensprache umzusetzen, die sich der heutigen Bewusstseinslage verständlich machen kann. Ein esoterisches Chiffrenspiel, wie es sich auf den Bildern von Soós ausdrückt, dürfte kaum die Voraussetzung für eine breitere Aufnahmefähigkeit mit sich tragen ; es sei denn, man sähe diese Bilder als dekorative Figurationsspiele, was aber den Intentionen von Soós ganz und gar entgegengezetzt wäre.

gvk (Münster)

Le talent de ce peintre hongrois, qui débuta chez nous il y a vingt ans comme réfugié et ouvrier mineur, s'est considérablement affirmé. L'inspiration de Joska Soós est toujours marquée du signe de Chaman, le grand sorcier des tribus primitives, doué de pouvoirs religieux et magiques basés sur l'extase. Le Chaman, en plus de bien d'autres choses, comprend le langage secret des dieux et des démons, peut se donner une forme animale, se rendre invisible, maîtriser la chaleur et le froid... Il faut se rappeler ces choses lorsqu'on contemple les œuvres de Joska Soós, et admettre, au départ, leur vision prophétique et rébarbative. La diversité des sujets, ramenés toujours finalement à l'évocation des ancêtres et des entités ténébreuses du grand Nord ou de l'Asie, permet à l'artiste de mêler aux guerriers ligures ou sarrazins des visages de clowns ou des messagers sélérites qui, malgré leur actualité, ne détonnent pas dans ce monde intemporal et mythique. Tout cela est assez sauvage, assez menaçant. Mais on y perçoit, en plus d'une volonté émouvante et tenace de s'exprimer, le témoignage de l'angoisse et de la peine des hommes et leur désir à la fois de s'évader et de se retrancher, de fuir et de faire face. On donnera à cet art primitif et d'une sincérité totale l'attention qu'il mérite.

Stéphanie Rey

Toen ik het atelier van Sjamanistische kunstschilder Joska Soós betrad, bestond mijn enige bagage uit de herinnering aan enkele schilderijen die mijn aandacht getrokken hadden in een tentoonstelling. Het eerste wat mij opviel, was de hoeveelheid en de hoedanigheid van de werken die langsheen de wanden opgesteld stonden : olieverfschilderijen, tekeningen en vooral werken in tempera uitgevoerd. Deze techniek wordt niet meer zoveel aangewend omdat ze een grote stielkennis en een vaste hand vergt... omdat ze te gemakkelijk het gebrek aan inspiratie of ritmiek verraadt. Joska Soós, meester van zijn inspiratie (en welke inspiratie !) gaat op in de creatieve idee, volgt ze, bedwingt ze en scheidt met een uitzonderlijke maestria. De grafische kwaliteit houdt gelijke tred met de inspiratie van deze man, die een groot artiest is, eenvoudig en hartelijk, een originele schepper, waarvan de talrijke werken een onuitputtelijke werkzaamheid verraden. Dit bezoek aan het atelier van Joska Soós was voor mij een grote gebeurtenis. Onder de vele ontmoetingen met artiesten tijdens mijn vijftienjarige carrière als kunstkritikus en mijn talrijke atelierbezoeken, teken ik dit opomthoud bij een menselijk hart, dit doordringen in een ziel (in de edelste zin van het woord) en deze uitstralende warmte van elke tekening, van elke vervoering van deze grote ziener, met een witte steen aan.

Anita Nardon (vertaald)

Het sterke en unieke werk van Joska Soós is zeer boeiend. Aanknopen bij de sjamanistische traditie van zijn voorouders die eertijds van uit het verre Centrale Azië kwamen, jaagt deze kunstenaar door zijn werk een adem, een melodie die de cartesiaanse geest onthutst. Zijn klinkende kleuren, zijn mysterieus geladen pikturale en grafische structuren hebben iets verontrustends en tegelijkertijd innemends. Ze lijken zich te richten tot obscure gebieden van ons zelf, tot iets grondig origineels. Soós beperkt zich echter niet uitsluitend tot de sjamanistische ikonografie. Vertrekkend van wapenschilder heeft hij een reeks werken gemaakt die tegelijkertijd naar oude en zeer actuele klankbodems verwijst. De heraldieke symboliek stemt, zoals men weet, overeen met totemische beelden. Ontdaan van het stof der eeuwen en geaktualiseerd door de kunstenaar, herwint ze al haar fascinerende kracht. Het is een kunst die zich voortdurend vernieuwt, een kunst die ons in het diepste van ons zelf raakt, terwijl ze tevens het oog streelt, een kunst die nooit vermoeit en die ontspruit aan een inspiratie die overeenkomst vertoont met die van Lam, Tamayo, Miro en Camacho. Soós heeft er het oorspronkelijke dynamisme, de overtuigingskracht en de charme van. Bovendien is zijn werk niet gespeend van humor, die hem trouwens onontbeerlijk is als tegengewicht voor de soms al te sterke spanning van zijn metafysische betrachtting.

R. de Prella (vertaald)